

TỰ PHÁP NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN

Vũ Công Giao
Khoa Luật ĐHQG

Nội dung

- Sự phát triển của trẻ em

KHÁI NIỆM, ĐẶC ĐIỂM VÀ HÀNH VI VI PHẠM PHÁP LUẬT CỦA NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN



Thế nào là vị thành niên?

- Đây là một thuật ngữ được các nhà tâm lý sử dụng để chỉ khoảng thời gian phát triển của trẻ khi chuyển từ giai đoạn trẻ con sang người lớn, thường là giai đoạn từ 11 đến 19 tuổi.
- Trẻ em cũng giống với người lớn ở một số đặc điểm, song các em cũng có những đặc điểm riêng của lứa tuổi mình.
- Giai đoạn này chứng kiến sự biến đổi quan trọng trong tâm lý trẻ vì trẻ phát triển về nhiều mặt

Đặc điểm của người chưa thành niên (1)

- Đấu tranh để định dạng cái tôi thông qua việc thử rất nhiều nhân cách khác nhau, mỗi quan tâm cũng như cách cư xử
- Phát triển sự nhận thức về cái tôi, hình thành ý kiến quan điểm riêng
- Trưởng thành trong suy nghĩ nhưng không bền. Bắt đầu có khả năng đưa ra quyết định có trách nhiệm.
- Không luôn luôn xem xét những hậu quả của hành động của mình một cách có lý như người lớn

Đặc điểm của người chưa thành niên (2)

- Sự căng thẳng và sợ hãi có thể ảnh hưởng đến khả năng đưa ra quyết định của người chưa thành niên
- Những hành vi liều lĩnh rất phổ biến
- Có khuynh hướng chỉ nghĩ cho hiện tại
- Có nhu cầu tham gia vào một nhóm người, nhạy cảm với sức ép từ phía bạn bè
- Có xu hướng dựa dẫm và nghe bạn bè hơn là cha mẹ

Đặc điểm của người chưa thành niên (3)

- Các em rất nhạy cảm với sự kỳ thị. Người chưa thành niên bị kỳ thị hoặc xa lánh có xu hướng có các hành vi chống lại xã hội
- Người chưa thành niên càng gắn bó với cộng đồng thì các em càng dễ kiềm chế những cảm xúc bốc đồng mà cộng đồng có thể không tán thành

Người chưa thành niên và vi phạm pháp luật

- Phần lớn người chưa thành niên đều có vi phạm pháp luật trong những giai đoạn tuổi này. Đây là hiện tượng phát triển bình thường.
- Đối với những người chưa thành niên cơ nguy cơ thấp thì bị bắt hoặc bị cảnh sát phạt đã là đủ để ngăn chặn các em vi phạm
- 15-25% người chưa thành niên vi phạm pháp luật trở thành những người vi phạm liên tiếp. Đó thường là những em bị ảnh hưởng các yếu tố nguy cơ từ gia đình, trường học, cộng đồng hay sự phát triển cá nhân

Người chưa thành niên và hệ thống tư pháp: những biện pháp không hiệu quả?

- **Đối xử tàn nhẫn hoặc những đe dọa:** không thể đe dọa người chưa thành niên để họ có những hành vi tốt
- **Xử lý không kèm theo dịch vụ:** những biện pháp xử lý sẽ hiệu quả hơn nhiều nếu đi kèm dịch vụ để trợ giúp người chưa thành niên và gia đình giải quyết những yếu tố nguy cơ

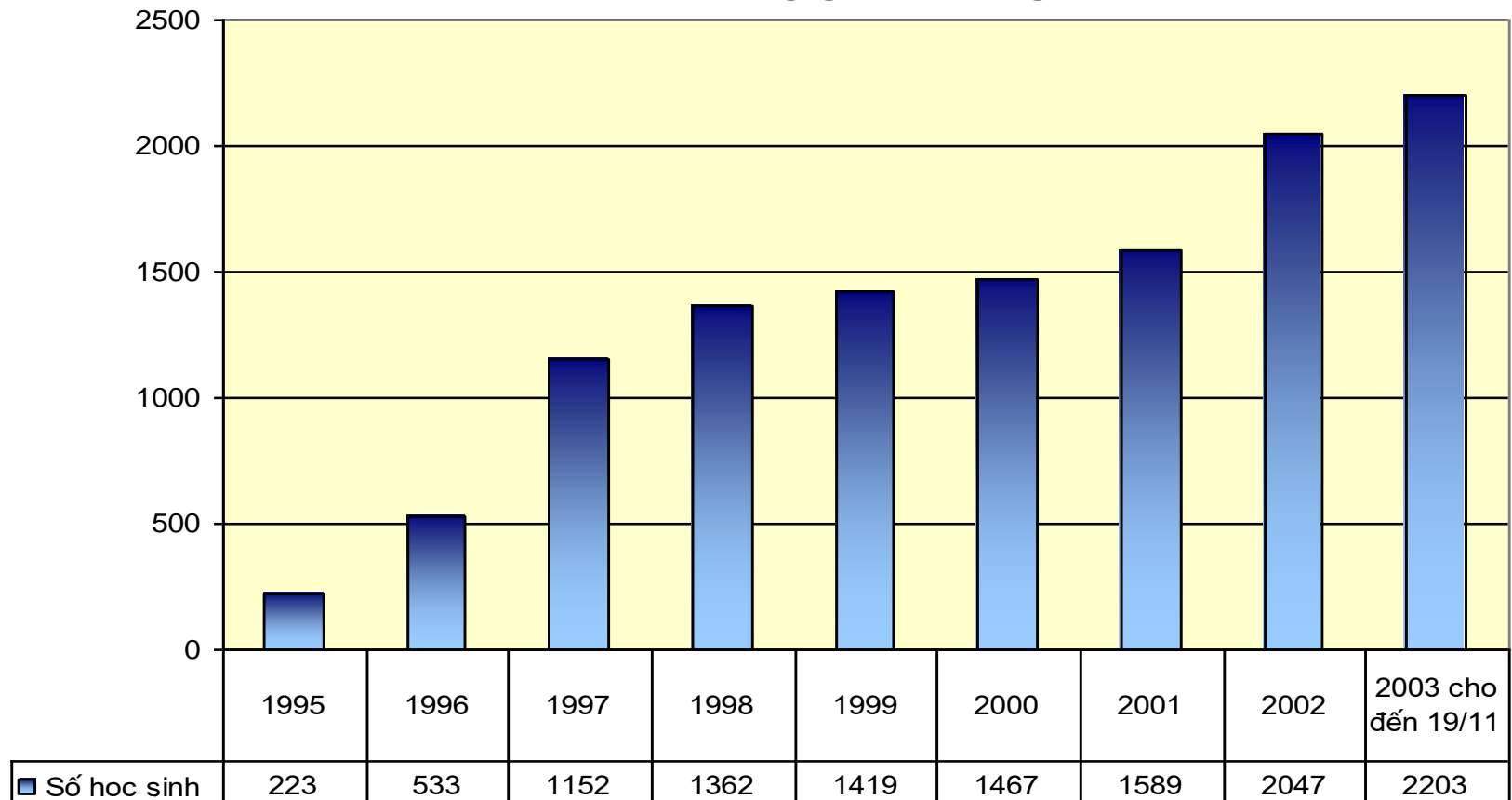
TÌNH HÌNH NGƯỜI CHƯA
THÀNH NIÊN VI PHẠM
PHÁP LUẬT Ở VIỆT NAM

Bản chất và các loại vi phạm pháp luật của người chưa thành niên

- Do những thay đổi kinh tế và xã hội nên tình hình vi phạm pháp luật nói chung và tình hình người chưa thành niên vi phạm pháp luật nói riêng ngày càng gia tăng
- Số lượng người chưa thành niên vi phạm hành chính cao hơn số lượng người chưa thành niên vi phạm pháp luật hình sự

Người chưa thành niên trong trường giáo dưỡng

Số người chưa thành niên bị áp dụng biện pháp đưa vào trường giáo dưỡng



Vi phạm hình sự của người chưa thành niên

- Trung bình, hàng năm có khoảng 4100 người chưa thành niên bị truy tố hình sự trên cả nước
- Tình hình tội phạm người chưa thành niên tăng nhanh, tính chất ngày càng phức tạp, mức độ hành vi phạm tội ngày càng nghiêm trọng

Đặc điểm tội phạm người chưa thành niên

- Phần lớn người chưa thành niên phạm tội là nam giới (96.6%)
- Số lượng người chưa thành niên vi phạm lần đầu tiên là 65.4%, số lượng các em tái phạm khá cao 34.6%
- Dưới 14 tuổi: 12.48%
- 14-16 tuổi = 35.32%
- 16-dưới 18 tuổi = 52.20%

XỬ LÝ THEO HƯỚNG
KHÔNG GIAM GIỮ
VÀ TƯ PHÁP PHỤC HỒI



Thế nào là tư pháp phục hồi?

Tư pháp phục hồi là một quá trình trong đó tất cả những người liên quan đến vi phạm pháp luật hay tội phạm cùng giải quyết hành vi vi phạm và những việc liên quan trong tương lai. Tư pháp phục hồi tạo cơ hội cho những người bị ảnh hưởng nặng nề nhất bởi vi phạm có dịp ngồi lại và chia sẻ những cảm xúc cũng như nói về những hậu quả của hành vi vi phạm, vạch kế hoạch cho công tác phòng ngừa tái phạm

Thế nào là tư pháp phục hồi?

- Là một cách nhìn nhận tư pháp tập trung vào việc khôi phục thiệt hại do hành vi phạm tội hay vi phạm pháp luật gây ra, thay cho việc chỉ trừng phạt người vi phạm.
- Có sự tham gia của nạn nhân, người vi phạm và cộng đồng trong việc phát hiện những nguyên nhân cơ bản của hành vi làm trái pháp luật của người vi phạm, lập kế hoạch để sửa chữa những sai lầm. Nhìn chung, tư pháp phục hồi được thực hiện trong cuộc gặp mặt trực tiếp giữa nạn nhân, người vi phạm và cộng đồng, thường được hỗ trợ bởi một người trung gian hòa giải

Tư pháp phục hồi và tư pháp truyền thống

Tư pháp truyền thống	Tư pháp phục hồi
Ai làm?	Gây ra những tổn thương nào?
Vi phạm luật pháp nào?	Cần phải làm gì khắc phục những tổn thất?
Người vi phạm sẽ bị trừng phạt như thế nào?	Ai chịu trách nhiệm khắc phục?

Những mô hình tư pháp phục hồi

- **Hòa giải Nạn nhân – người vi phạm:** hòa giải viên triệu tập nạn nhân và người vi phạm để thảo luận về vi phạm và thỏa thuận cách khắc phục hậu quả.
- **Họp nhóm gia đình:** cũng giống như hòa giải, nhưng ngoài sự tham gia của nạn nhân và người vi phạm, còn có sự tham gia của các thành viên trong gia đình và đại diện cộng đồng
- **Ban thanh niên ở cộng đồng:** nhóm những người dân địa phương, chính quyền địa phương, cán bộ xã hội, giáo viên, những người cao tuổi trong cộng đồng. Ban này có trách nhiệm đánh giá từng trường hợp người chưa thành niên và từ đó quyết định những biện pháp tư pháp phục hồi hợp lý

Xử lý theo hướng không giam giữ là gì?

“Xử lý theo hướng không giam giữ” là một quá trình thay thế nhằm xử lý các vi phạm của của người chưa thành niên một cách không chính thức, bên ngoài hệ thống tư pháp chính thức. Cũng tương tự như các biện pháp giải quyết tranh chấp thay thế, đây là quá trình giải quyết các vi phạm của người chưa thành niên mà không sử dụng các biện pháp xử lý hành chính hay hình sự chính thức, mà thường thông qua hòa giải giữa người chưa thành niên, nạn nhân và những thành viên trong cộng đồng. Thông qua quá trình này, xử lý theo hướng không giam giữ cũng mang một số yếu tố của tư pháp phục hồi”

Lợi ích của xử lý theo hướng không giam giữ

- Tạo cơ hội cho người chưa thành niên nhìn nhận lại cách thức xử sự của mình và chịu trách nhiệm đối với những điều mình đã làm mà không để lại án tích.
- Ngăn ngừa sự miệt thị đối với người chưa thành niên cũng như các hậu quả bất lợi của việc bị đưa ra xử lý theo hệ thống tư pháp hình sự.
- Cho phép xử lý vụ việc một cách nhanh chóng và buộc người chưa thành niên phải chịu những hậu quả tức thì đối với hành vi phạm pháp của mình.
- Khuyến khích người chưa thành niên chịu trách nhiệm với những thiệt hại đã gây ra nhưng theo cách thức đưa họ tái hoà nhập vào xã hội chứ không phải là trừng trị và trừng phạt.
- Thúc đẩy sự tái hoà nhập của người chưa thành niên vào gia đình và cộng đồng.
- Sẽ không tập trung nguồn lực của hệ thống tư pháp vào những vụ việc nhỏ.

Xử lý không giam giữ theo luật quốc tế

- Các quốc gia cần thiết lập những biện pháp giải quyết vấn đề trẻ em vi phạm pháp luật mà không phải sử dụng các thủ tục tư pháp.
- Cơ quan cảnh sát, công tố và những cơ quan khác xử lý các vụ việc người chưa thành niên cần có quyền xử lý các vụ việc đó theo thẩm quyền của mình mà không cần đưa ra các phiên tòa chính thức,
- Xử lý theo hướng không giam giữ cũng cần sự đồng ý từ phía người chưa thành niên

Các hình thức xử lý theo hướng không giam giữ

- Cảnh cáo của cảnh sát
- Thỏa thuận với cảnh sát
- Hòa giải giữa nạn nhân và người vi phạm
- Họp nhóm gia đình
- Ủy ban tư pháp người chưa thành niên tại cộng đồng
- Viết kiểm điểm về hành vi vi phạm
- Đến trường và đào tạo kỹ năng nghề nghiệp

Hình thức xử lý theo hướng không giam giữ

- Lao động công ích
- Đền bù cho nạn nhân
- Chương trình phát triển năng lực
- Quyết định về việc giám sát và hướng dẫn
- Tư vấn hoặc trị liệu cho nghiện ma túy hoặc nghiện rượu
- Các trung tâm quản thúc hoặc trình diện ban ngày
- Các chương trình kèm cặp giúp đỡ người chưa thành niên

CÁC BIỆN PHÁP XỬ LÝ H KHÔNG GIAM GIỮ Ở VIỆT NAM

Các biện pháp

- Hòa giải
- Cảnh cáo
- Gia đình cam kết giáo dục và quản lý người chưa thành niên
- Dẫn xếp thông qua giáo dục của những người trong dòng họ, hàng xóm, phù hợp với hương ước, quy ước làng, xã, thôn, bản
- Báo cho trường học để quản lý và giáo dục.

Điểm mạnh

- Nhiều vi phạm nhỏ của người chưa thành niên có thể được giải quyết thông qua những biện pháp không chính thức hoặc hòa giải
- Hòa giải hoặc những biện pháp không chính thức thường bao gồm những cam kết từ các tổ chức đoàn thể để kiểm tra quản lý và khuyến khích người chưa thành niên

Điểm mạnh

- Nguyên tắc của tư pháp phục hồi thường được chấp nhận rộng rãi
- Có một số yếu tố tư pháp phục hồi mà trong đó những vi phạm nhỏ của người chưa thành niên hiện được xử lý thông qua hòa giải của cảnh sát, trưởng khu dân cư hay thành viên đội hòa giải

Những thách thức

- Các biện pháp không chính thức chỉ được sử dụng trong trường hợp không bảo đảm biện pháp hành chính hoặc hình sự
- Một số hòa giải viên không có đủ kiến thức và kỹ năng chuyên môn để giải quyết các vấn đề người chưa thành niên. Việc tham gia của người chưa thành niên trong quá trình hòa giải còn hạn chế
- Hỗ trợ tâm lý xã hội cho người chưa thành niên còn hạn chế

Những thách thức

- Các biện pháp không chính thức thường có bồi thường bằng tiền mặt. Và cha mẹ của các em thường phải bồi thường do các em chưa tự kiếm được tiền. Điều này làm cho người chưa thành niên không có trách nhiệm với hành động của mình.
- Người chưa thành niên không phải yêu cầu làm công việc đóng góp cho cộng đồng để nhận trách nhiệm cá nhân cho hành động của mình và đền bù cho những thiệt hại mà các em gây ra cho nạn nhân, cộng đồng ví dụ như lao động phục vụ cộng đồng, khắc phục hậu quả, dịch vụ cho nạn nhân...

BẮT GIỮ NGƯỜI CHƯA
THÀNH NIÊN THEO
QUỐC TẾ

Các quyền chung về bắt giữ

- Việc bắt giữ và giam giữ người chưa thành niên phải được sử dụng như là biện pháp cuối cùng khi không còn biện pháp nào khác. Trong trường hợp có thể, cảnh sát nên xem xét các lựa chọn thay thế cho việc bắt giam
- Quyền được thông báo ngay lập tức và trực tiếp về bản phận và trách nhiệm của họ và sử dụng ngôn ngữ đơn giản
- Quyền được trợ giúp của luật sư
- Quyền không bị ép buộc phải đưa ra lời khai hoặc nhận tội

Sự trợ giúp và hiện diện của cha mẹ

- Người chưa thành niên có quyền được trợ giúp từ cha mẹ họ hoặc người giám hộ pháp lý trong mọi giai đoạn tố tụng, trong đó bao gồm thời điểm bắt giữ và trong quá trình điều tra của cảnh sát
- Mục đích là để hỗ trợ tinh thần cho người chưa thành niên và để giảm tổn thương hoặc sự sợ hãi liên quan đến việc hỏi cung của cảnh sát

Điều tra và thẩm vấn

- Người chưa thành niên không bị lạm dụng hoặc bị ép buộc đưa ra lời khai. Họ có quyền được giữ im lặng và không phải trả lời những câu hỏi của cảnh sát.
- Cảnh sát không được đe dọa hoặc hăm dọa
- Cảnh sát phải tránh sử dụng ngôn ngữ thô bạo hoặc hăm dọa, vũ lực hoặc gò ép
- Cha mẹ và luật sư có quyền hiện diện trong quá trình hỏi cung
- Cần thành lập và đào tạo những đơn vị cảnh sát chuyên trách về người chưa thành niên

Bắt giam, tạm giam và các biện pháp thay thế cho việc giam giữ

- Người chưa thành niên không bị giam giữ trừ khi đó là **biện pháp cuối cùng** khi không còn biện pháp nào khác và **trong thời gian ngắn nhất có thể**
- Việc giam giữ nên được thay thế bởi các biện pháp thay thế, như giám sát chặt chẽ, chăm sóc tập trung hoặc đưa về gia đình hoặc trong một cơ sở giáo dục hoặc tại nhà.
- Khi giam giữ phòng ngừa được sử dụng, cảnh sát, công tố viên và tòa án nên đặt ưu tiên cao nhất cho việc xử lý trường hợp của người chưa thành niên để đảm bảo thời gian giam giữ ngắn nhất có thể.

BẮT GIỮ NGƯỜI CHƯA
THÀNH NIÊN THEO
PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Tạm giữ theo thủ tục hành chính

- Người chưa thành niên có thể bị tạm giữ theo thủ tục hành chính nếu cần thiết để phòng ngừa hoặc chấm dứt ngay lập tức các hành động gây rối công cộng hoặc gây thương tích cho người khác, hoặc trong trường hợp cần thiết để thu thập và/hoặc xác minh các tình tiết liên quan đến vụ vi phạm.
- Việc tạm giữ người chưa thành niên không được quá 12 tiếng đồng hồ, trong trường hợp cần thiết có thể kéo dài tới 24 tiếng
- Hạn chế tạm giữ người chưa thành niên vào buổi tối, nếu có tạm giữ vào buổi tối thì không quá 6 tiếng, cha mẹ phải được thông báo.

Các biện pháp ngăn chặn hình sự

- Bắt giữ
- Bắt giam
- Tạm giam
- Cấm đi khỏi nơi cư trú
- Bảo lãnh
- Giám sát người chưa thành niên vi phạm pháp luật

Bắt giữ

- Người chưa thành niên từ 14-16 tuổi có thể chỉ bị bắt giữ vì phạm tội rất nghiêm trọng một cách cố ý hoặc phạm tội đặc biệt nghiêm trọng
- Người chưa thành niên từ 16-18 tuổi có thể bị bắt giữ khi phạm tội nghiêm trọng một cách cố ý, phạm tội rất nghiêm trọng hoặc phạm tội đặc biệt nghiêm trọng
- Cơ quan yêu cầu việc bắt giữ sẽ thông báo cho gia đình hoặc đại diện pháp lý của người chưa thành niên ngay sau khi bắt giữ

Bắt giam

- Người chưa thành niên từ 14-16 tuổi chỉ bị bắt giam khi phạm tội rất nghiêm trọng một cách cố ý hoặc phạm tội đặc biệt nghiêm trọng
- Người chưa thành niên từ 16-18 tuổi chỉ có thể bị bắt giam khi phạm tội nghiêm trọng một cách cố ý, tội rất nghiêm trọng hoặc đặc biệt nghiêm trọng
- Viện kiểm sát phải được thông báo trong vòng 12 tiếng
- Việc bắt giam không được vượt quá 3 ngày, nhưng có thể được kéo dài tới hơn 3 ngày bởi Viện Kiểm Sát

Tạm giam

- Có thể được sử dụng khi có những chứng cứ để tin rằng người chưa thành niên sẽ trốn thoát hoặc gây cản trở cho việc điều tra hoặc sẽ tiếp tục phạm tội.
- Chỉ áp dụng cho người chưa thành niên từ 14-16 tuổi phạm tội rất nghiêm trọng một cách cố ý hoặc tội đặc biệt nghiêm trọng, Người chưa thành niên từ 16-18 phạm tội nghiêm trọng một cách cố ý, tội rất nghiêm trọng hoặc tội đặc biệt nghiêm trọng
- Việc tạm giam không được quá 3 tháng đối với tội nghiêm trọng (có thể được kéo dài đến tối đa là 3 tháng), 4 tháng đối với tội rất nghiêm trọng (Có thể được kéo dài đến tối đa là 5 tháng); và 4 tháng đối với tội đặc biệt nghiêm trọng (có thể được kéo dài tối đa là 12 tháng)

Cấm đi khỏi nơi cư trú

- Được áp dụng đối với người chưa thành niên đã có nơi cư trú rõ ràng
- Người chưa thành niên bị cấm đi khỏi nơi cư trú mà không có sự cho phép của cơ quan có thẩm quyền
- Người chưa thành niên phải đảm bảo tuân theo điều kiện này và có mặt đúng giờ ở nơi đã nêu trong giấy triệu tập.

Bảo lãnh

- Tối thiểu hai cá nhân được yêu cầu đứng ra là người bảo lãnh
- Trong một số trường hợp, các tổ chức có thể đứng ra bảo lãnh
- Những cá nhân hoặc tổ chức phải đưa ra cam kết bằng văn bản là không để bị cáo tiếp tục phạm tội, cản trở việc điều tra và đảm bảo rằng sự xuất hiện của họ là theo giấy triệu tập của cơ quan điều tra, Viện kiểm sát và tòa án

Thẩm vấn

- Các điều tra viên tiến hành các thủ tục hình sự liên quan đến người chưa thành niên vi phạm pháp luật phải có những hiểu biết cần thiết về tâm lý trẻ em
- Độ tuổi của người chưa thành niên, mức độ phát triển trí tuệ và thể chất, mức độ hiểu biết về tội phạm, điều kiện sống; trình độ học vấn, có bị người lớn xúi giục hay không, và các nguyên nhân và điều kiện dẫn đến hành vi phạm tội phải được làm rõ

Thẩm vấn

- Bị cáo có thể bị thẩm vấn ở nơi điều tra hoặc ở nơi cư trú của mình
- Trước khi thực hiện việc thẩm vấn, điều tra viên giải thích với bị cáo về quyền lợi và nghĩa vụ của mình
- Nếu bị cáo từ 14-16 tuổi, đại diện gia đình phải tham dự
- Việc thẩm vấn không thực hiện vào ban đêm trừ những trường hợp ngoại lệ

Việc giám sát người chưa thành niên

- Các biện pháp răn đe bổ sung đặc biệt cho bị cáo dưới 18 tuổi
- Có thể áp dụng với người chưa thành niên phạm tội lần đầu và tội ít nghiêm trọng hơn về mặt bản chất, và khi nó được cho là không cần thiết phải áp dụng các biện pháp răn đe nghiêm khắc hơn khác
- Người chưa thành niên được phân công với cha mẹ hoặc người giám hộ giám sát để đảm bảo sự xuất hiện của họ là theo giấy triệu tập của các cơ quan làm thủ tục

Điểm mạnh

- Các điều tra viên phải có hiểu biết cần thiết về tâm lý và giáo dục người chưa thành niên
- Trước khi thẩm vấn, điều tra viên phải giải thích rõ ràng quyền và nghĩa vụ của người bị thẩm vấn
- Gia đình người chưa thành niên có quyền tham gia vào thủ tục điều tra

Điểm mạnh

- Luật hình sự bao gồm những hạn chế về loại tội phạm mà theo đó người chưa thành niên có thể bị bắt giữ, hoặc bị bắt giam hoặc bị tạm giam
- Luật pháp cung cấp những biện pháp thay thế bổ sung cho tạm giam trong các trường hợp của người chưa thành niên, cụ thể là phân công cha mẹ giám sát người chưa thành niên phạm tội

Thách thức

- Không có đơn vị cảnh sát người chưa thành niên đặc biệt nào và các cơ hội để cảnh sát được tập huấn chuyên sâu còn hạn chế
- Không có những giới hạn rõ ràng trong luật pháp về việc sử dụng vũ lực, còng tay và những biện pháp ràng buộc khác đối với người chưa thành niên vi phạm pháp luật, trên thực tế, những biện pháp này chỉ đôi khi được áp dụng
- Không có những hướng dẫn điều tra nhạy cảm với người chưa thành niên. Việc điều tra đôi khi có cả việc sử dụng ngôn ngữ thô bạo hoặc lạm dụng và vũ lực với thân thể.

Thách thức

- Cha mẹ không luôn luôn được có mặt trong suốt các phiên hỏi cung
- Người chưa thành niên nhìn chung không có đại diện pháp lý trong giai đoạn điều tra
- Không có những giới hạn đối với việc bắt giữ, bắt giam và tạm giam đối với người chưa thành niên trong luật hành chính
- Số người chưa thành niên là đối tượng bị bắt giam và tạm giam hiện đang gia tăng. Thiếu những biện pháp thay thế có thể thực hiện được cho người chưa thành niên mà không có sự giám sát đúng đắn của gia đình.

XỬ VÀ GIẢI QUYẾT VI PHẠM
PHÁP LUẬT CỦA NGƯỜI
CHƯA XÉT THÀNH NIÊN THEO
LUẬT QUỐC TẾ



Quyền của người chưa thành niên

- Giải quyết các vấn đề không được chậm trễ
- Quá trình quyết định công bằng, không thiên vị.
- Xét xử công bằng
- Sự có mặt của cha mẹ hoặc người hỗ trợ
- Có luật sư hoặc người giám hộ pháp lý trong đó có hỗ trợ pháp lý miễn phí
- Không bị ép phải khai hay thú nhận là mình có tội
- Có hỗ trợ phiên dịch miễn phí nếu cần

Quyền của người chưa thành niên

- Tôn trọng quyền riêng tư
- Có quyền để kiểm tra nhân chứng và trình bày chứng cứ
- Xét xử phải vì lợi ích cao nhất của người chưa thành niên và được tiến hành trong không khí hiểu biết và khuyến khích sự tham gia của người chưa thành niên
- Quyền được bày tỏ ý kiến và quan điểm trong các quyết định hành chính hay tư pháp.

Quyền của người chưa thành niên

- Chế tài áp dụng đối với người chưa thành niên phải phù hợp với hoàn cảnh của hành vi vi phạm và hoàn cảnh cá nhân và đặc điểm của người chưa thành niên
- Tước tự do chỉ được xem là biện pháp cuối cùng
- Có nhiều chế tài khác, cho phép linh hoạt để tránh đến mức tối đa phải tước quyền tự do của người chưa thành niên

Tòa án người chưa thành niên nhạy cảm với trẻ em

- Ở hầu hết các quốc gia, thủ tục xét xử được thiết kế cho người vi phạm là người lớn. Do đó những thủ tục này có thể sẽ khiến người chưa thành niên cảm thấy bị đe dọa.
- Thủ tục xét xử phải được điều chỉnh theo hướng nhạy cảm và thân thiện với trẻ, đảm bảo người chưa thành niên và cha mẹ các em hiểu và tham gia đầy đủ vào quá trình xét xử.
- Thường bao gồm việc thiết lập tòa án người chưa thành niên hoặc một nhóm đặc nhiệm chuyên xem xét các vụ án người chưa thành niên

Thủ tục xét xử thân thiện với trẻ em của tòa án người chưa thành niên

- Tiến hành xét xử trong văn phòng hoặc trong phòng họp, không nhất thiết phải trang nghiêm
- Cấm không được sử dụng còng tay
- Yêu cầu tất cả những bên liên quan ngồi chứ không đứng khi hỏi người chưa thành niên
- Cho phép người chưa thành niên ngồi khi nói
- Cho phép cha mẹ hoặc người hỗ trợ ngồi cạnh người chưa thành niên
- Sử dụng ngôn ngữ đơn giản, và thường xuyên giải thích cho người thành niên

Thủ tục xét xử thân thiện với trẻ em của tòa án người chưa thành niên

- Không cho phép sự có mặt của công chúng trong phòng xử án
- Không thông báo tên và thông tin cá nhân của người chưa thành niên cho các phương tiện thông tin đại chúng
- Phát sách nhỏ cho người chưa thành niên và cha mẹ trước phiên xét xử, nhằm trang bị cho họ kiến thức về quyền của người chưa thành niên và quá trình xét xử, dùng ngôn ngữ đơn giản
- (Xem thêm các mô hình quốc tế tiêu biểu trong tài liệu hướng dẫn)

Chế tài xử phạt người chưa thành niên

- Mục đích không phải là để trừng phạt mà để giúp đỡ người chưa thành niên sửa chữa những hành vi sai trái của mình và trở thành những công dân có ích và tuân thủ pháp luật
- Vì người chưa thành niên chưa đủ trưởng thành và phán xét như người lớn nên các em thường làm giảm bớt tội hay trách nhiệm của mình
- Vì các em vẫn còn trẻ và đang phát triển nhân cách, các em thường có những yếu tố tiềm năng phục hồi hơn người lớn, và các em dễ bị tác động để thay đổi hành vi.

Nguyên tắc tương xứng

- Chế tài áp dụng không chỉ tương xứng với những tình tiết của vi phạm mà còn phải tương xứng với hoàn cảnh của người chưa thành niên
- Cơ quan áp dụng chế tài không chỉ xem xét đến mức độ nghiêm trọng của vi phạm, mà còn xem xét hoàn cảnh cá nhân của người chưa thành niên và mức độ trách nhiệm của họ với người chưa thành niên
- Các cơ quan áp dụng chế tài cần phải được cung cấp một báo cáo về tình hình và hoàn cảnh sống của người chưa thành niên

Tước đoạt quyền tự do chỉ là biện pháp cuối cùng

- Trường giáo dưỡng, các trung tâm cải tạo bắt buộc, và trại giam chỉ được áp dụng khi không còn biện pháp nào khác, và chỉ được áp dụng trong thời gian ngắn nhất.
- Không nên áp dụng biện pháp này trừ trường hợp người chưa thành niên có hành vi phạm tội nguy hiểm liên quan đến bạo lực với những người khác, hoặc nếu người chưa thành niên liên tiếp có những hành vi phạm tội nghiêm trọng và không còn biện pháp nào khác.

Các giải pháp thay thế cho việc áp dụng các biện pháp đưa vào cơ sở quản lý tập trung

- Một loạt các biện pháp khác có thể áp dụng như chăm sóc, hướng dẫn, kiểm tra, giám sát, tham vấn, thử thách, nhận nuôi, các chương trình giáo dục và dạy nghề, và những biện pháp thay thế khác thay vì tước đoạt quyền tự do
- Các thẩm phán phải được quyền linh hoạt để tránh việc phải đưa ra quyết định đưa người chưa thành niên vào các cơ sở quản lý tập trung

Mô hình áp dụng các biện pháp dựa vào cộng đồng

- **Các quyết định chăm sóc, hướng dẫn, giám sát:** người chưa thành niên bị đặt dưới sự kiểm soát và hướng dẫn của một người lớn hay một bạn tư vấn để quản lý và định hướng hành vi cho người chưa thành niên đó
- **Thử thách:** cán bộ quản lý trường hợp hoặc cán bộ xã hội được giao để kiểm tra giám sát người chưa thành niên và chuyển các em đến những chương trình phục hồi ở cộng đồng

Mô hình áp dụng các biện pháp dựa vào cộng đồng

- **Lao động công ích:** người chưa thành niên làm việc không được trả lương trong một khoảng thời gian nhất định để phục vụ cộng đồng
- **Sự bồi thường và đền bù:** người chưa thành niên phải trả tiền hay phải phục vụ để bồi thường cho nạn nhân (ví dụ như trả lại vật đã đánh cắp, sửa chữa đồ vật đã bị hỏng...)

Mô hình áp dụng các biện pháp dựa vào cộng đồng

- **Tham vấn nhóm hoặc tham vấn cá nhân:** để giải quyết các vấn đề cơ bản dẫn đến hành vi phạm tội của người chưa thành niên, củng cố những đặc điểm phục hồi của họ, như quản lý sự giận giữ, giải quyết vấn đề, nghiện ma túy

Mô hình áp dụng các biện pháp dựa vào cộng đồng

- **Trung tâm báo cáo ban ngày:** các chương trình không mang tính lưu trú dành cho những người chưa thành niên vi phạm pháp luật nghiêm trọng. Mục đích của các trung tâm ban ngày là vừa giám sát tích cực để đảm bảo sự an toàn cho cộng đồng, vừa cung cấp nhiều dịch vụ phong phú cho người chưa thành niên để phòng ngừa tái phạm.

XÉT XỬ VÀ GIẢI QUYẾT VI PHẠM PHÁP LUẬT CỦA NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN THEO PHÁP LUẬT VIỆT NAM



Hệ thống hành chính

Cơ quan có thẩm quyền và những thủ tục cho việc áp dụng biện pháp hành chính sẽ tùy thuộc vào bản chất của vi phạm cũng như tùy thuộc vào từng loại biện pháp được áp dụng

Phạt và cảnh cáo:

cảnh sát có thể áp dụng biện pháp này hoặc Chủ tịch Ủy ban nhân dân

Hệ thống hành chính

Giáo dục tại xã:

- Do Chủ tịch Ủy ban nhân dân xã quyết định
- Cuộc họp sẽ có sự tham gia của cảnh sát, các tổ chức đoàn thể, Ủy ban Dân số Gia đình và Trẻ em, và gia đình của người chưa thành niên để xem xét hồ sơ của người chưa thành niên, thảo luận về hành vi vi phạm, gợi ý đề xuất để quản lý và giáo dục người chưa thành niên
- Chủ tịch Ủy ban nhân dân xã sẽ quyết định áp dụng biện pháp giáo dục tại xã, phường, thị trấn và giao cho cơ quan chịu trách nhiệm quản lý và giáo dục người chưa thành niên

Hệ thống hành chính

Trường giáo dưỡng:

- Chủ tịch Ủy ban nhân dân quận, huyện sẽ đưa ra quyết định, có ý kiến tham mưu của Hội Đồng Tư vấn
- Hội Đồng Tư vấn: cảnh sát, trưởng cơ quan tư pháp quận huyện, và Ủy ban Dân số, Gia đình và Trẻ em
- Hội đồng tư vấn cần xem xét và bỏ phiếu quyết định liệu có đưa người chưa thành niên vào trường giáo dưỡng. Sẽ không có xét xử, quyết định sẽ dựa vào việc xem xét hồ sơ do cảnh sát lập nên

Hệ thống hình sự - thủ tục xét xử

- BLTTHS có chương riêng về người chưa thành niên
- Ban xét xử phải có thành viên của đoàn thanh niên
- Nhân viên điều tra, công tố viên và thẩm phán phải có kiến thức về tâm lý trẻ em
- Tòa án cần làm sáng tỏ thông tin về tuổi, sự phát triển thể chất và tâm lý, mức độ nhận thức về hành vi hình sự của người chưa thành niên, hoàn cảnh sống và giáo dục, nguyên nhân và hoàn cảnh của người vi phạm

Hệ thống hình sự - thủ tục xét xử

- Sự có mặt của người tham vấn cho bị cáo là bắt buộc trong tất cả các giai đoạn của quá trình xét xử. Nếu người chưa thành niên không có luật sư riêng, viện kiểm sát hay tòa án phải bổ nhiệm một luật sư cho người chưa thành niên
- Đại diện gia đình, giáo viên, nhà trường, đoàn thanh niên có quyền tham gia vào quá trình xét xử hình sự
- Trong trường hợp cần thiết, tòa án có thể tiến hành xét xử kín, nhưng tuy nhiên việc phán xét và tuyên án phải công khai.
- Tất cả bị đơn đều có quyền ngang nhau khi đưa ra chứng cứ và tranh luận

Hệ thống hình sự - Những nguyên tắc áp dụng chế tài với người chưa thành niên

- Mục đích là giáo dục và giúp đỡ người chưa thành niên sửa chữa lỗi lầm
- Các em có thể được miễn truy cứu trách nhiệm hình sự nếu các em vi phạm những lỗi nghiêm trọng hoặc ít nghiêm trọng không gây hậu quả lớn và có nhiều tình tiết giảm nhẹ
- Tòa án có thể áp dụng những biện pháp tư pháp thay vì hình phạt

Hệ thống hình sự - Những nguyên tắc áp dụng chế tài với người chưa thành niên

- Cấm không được áp dụng tù chung thân hoặc án tử hình
- Thời hạn phạt tù cho người chưa thành niên phải ngắn hơn cho người lớn
- Không được phạt tiền đối với người chưa thành niên từ 14-16 tuổi

Những biện pháp tư pháp

- **Giáo dục tại xã, phường, thị trấn:** người chưa thành niên phạm những lỗi nghiêm trọng hoặc ít nghiêm trọng.
- **Đưa vào trường giáo dưỡng từ 1-2 năm:** đối với người chưa thành niên từ 14-18 tuổi, tùy theo mức độ nghiêm trọng của vi phạm và hoàn cảnh cá nhân của người chưa thành niên, mà người chưa thành niên sẽ bị đưa vào trung tâm giáo dưỡng với kỷ luật nghiêm khắc

Các chế tài

- **Phạt tiền:** hình phạt cho người chưa thành niên từ 16-18 tuổi. Mức độ phạt chỉ là một nửa.
- **Cải tạo không giam giữ:** áp dụng cho những người chưa thành niên có những vi phạm ít nghiêm trọng. Cho phép phục hồi cho người chưa thành niên tại cộng đồng mà không cần cách ly các em khỏi môi trường sống của mình. người chưa thành niên phải được có nơi làm việc ổn định, nơi ở sạch sẽ và môi trường sống thuận lợi cho việc phục hồi và giáo dục.

Các chế tài

- Tù có thời hạn:** đây là biện pháp khắc khe nhất. Thời hạn cho người chưa thành niên ngắn hơn.
- Tuổi từ 16-18: cho tội phạm bị phạt tù chung thân hay bị kết án tử hình, tối đa cho người chưa thành niên là 18 năm; đối với hình phạt tù có thời hạn, người chưa thành niên sẽ chấp hành $\frac{3}{4}$ thời hạn bị áp dụng
 - Tuổi từ 14-16: cho tội phạm bị phạt tù chung thân hay bị kết án tử hình, tối đa cho người chưa thành niên là 12 năm, đối với hình phạt tù có thời hạn, người chưa thành niên sẽ chấp hành $\frac{1}{2}$ thời hạn bị áp dụng

Việc áp dụng các chế tài khác

- Án treo: nếu áp dụng hình phạt tù ít hơn 3 năm, tòa án có thể thi hành án treo và thử thách người chưa thành niên từ 1 đến 5 năm
- Hình phạt nhẹ hơn qui định trong BLHSL: tòa án có thể áp dụng hình phạt ở mức nhẹ nhất theo qui định của pháp luật, miễn là có ít nhất 2 tình tiết giảm nhẹ. Hình phạt áp dụng có thể nhẹ hơn hình phạt qui định trong pháp luật.

Điểm mạnh:

- Khung thời gian chặt chẽ ở cả hai hệ thống đảm bảo rằng những vụ án người chưa thành niên được xử lý khẩn trương.
- Việc xét xử những vi phạm hành chính thường có sự cung cấp thông tin từ phía các tổ chức quần chúng và gia đình
- Việc xét xử những vụ án hình sự liên quan đến người chưa thành niên cần phải được tiến hành bởi những người có kiến thức về tâm lý người chưa thành niên

Điểm mạnh

- Những quyền được đảm bảo trong hệ thống hình sự (quyền được tham gia, kiểm tra và kiểm tra chéo nhân chứng, ...)
- Đại diện của gia đình người chưa thành niên, trường học, các tổ chức xã hội, cần có mặt tại các phiên xét xử
- Tất cả người chưa thành niên đều có quyền có đại diện pháp lý và luật sư sẽ được tòa án bổ nhiệm nếu người chưa thành niên không có luật sư

Điểm mạnh

- Hoàn cảnh và thông tin về người chưa thành niên được cân nhắc kỹ lưỡng.
- Theo hệ thống hành chính và hình sự, có nhiều biện pháp thay thế cho tước đoạt quyền tự do có thể áp dụng cho người chưa thành niên trong những trường hợp hợp lý. Cấm phạt tiền và tù chung thân
- Cấm hình phạt tử hình và tù chung thân

Những thách thức

- Những biện pháp xử lý hành chính, trong đó có việc tước đoạt quyền tự do, được áp dụng mà không có xét xử công bằng và đầy đủ. Người chưa thành niên và cha mẹ không có quyền có mặt tại các buổi họp của Hội Đồng Cố vấn và không có quyền bày tỏ quan điểm trực tiếp trong các quyết định hành chính
- Người chưa thành niên không có luật sư để bảo vệ lợi ích của mình trong suốt quá trình xử lý hành chính
- Chưa có tòa án đặc biệt cho người chưa thành niên, và chưa có đội ngũ đặc biệt cho các thẩm phán, công tố viên và luật sư làm việc với người chưa thành niên

Những thách thức

- Ngoại trừ việc có mặt của một số người cụ thể, thủ tục xét xử cho người chưa thành niên được tiến hành như cho người lớn. Không có qui định cụ thể nào cho các yếu tố như: không khí ở phòng xử án, việc bài trí phòng xử án, việc dùng ngôn ngữ đơn giản, và những thủ tục được tinh giản hóa
- Mặc dù luật pháp cho phép xét xử kín, nhưng qui định này không phải lúc nào cũng được yêu cầu trong các phiên xét xử người chưa thành niên

NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN
TRONG CÁC CƠ SỞ QUẢN LÝ
TẬP TRUNG THEO
LUẬT QUỐC TẾ



Công ước quốc tế về Quyền trẻ em

- Công ước Quyền trẻ em đòi hỏi rằng tất cả người chưa thành niên bị tước tự do đều phải được đối xử một cách nhân đạo và tôn trọng phẩm giá vốn có của các em, và theo cách thức có cân nhắc đến các nhu cầu của con người ở độ tuổi của các em.
- Tất cả người chưa thành niên bị tước tự do đều phải được cách ly với người lớn
- Người chưa thành niên ở trong các cơ sở quản lý tập trung, cho dù đã phạm những tội nghiêm trọng đến mức độ nào cũng vẫn là trẻ em và có quyền được tôn trọng tất cả các quyền của mình theo quy định của Công ước Quyền trẻ em
- Cấm việc đối xử tàn bạo và vô nhân đạo đối với các em

Các nguyên tắc Liên Hợp Quốc về người chưa thành niên bị tước đoạt quyền tự do

- Bộ những tiêu chuẩn tối thiểu
- Những tiêu chuẩn này được thiết kế để đối phó với những tác động tiêu cực của các cơ sở quản lý tập trung cũng như tăng cường sự hội nhập của xã hội
- Mục đích không chỉ là trừng phạt mà để tăng cường phục hồi và tái hòa nhập vào xã hội để các em có thể trở thành những thành viên có ích cho cộng đồng

Những điều khoản chung

- Cơ sở vật chất phải đáp ứng tất cả các yêu cầu về sức khỏe và phẩm giá con người
- Có quyền được chăm sóc y tế, thức ăn dinh dưỡng
- Quyền được vui chơi giải trí, các hoạt động thể dục hàng ngày
- Được phép có đồ dùng cá nhân và quần áo riêng
- Cung cấp giường đệm và quần áo phù hợp theo thời tiết
- Có phong cách của ký túc xá chứ không phải là nhà tù
- Rộng rãi, thoáng mát, điều kiện an ninh không nghiêm ngặt

Giáo dục và đào tạo

- Tất cả người chưa thành niên ở độ tuổi bắt buộc đến trường đều có quyền được giáo dục theo chương trình học bình thường. Bất cứ khi nào có thể, người chưa thành niên cũng phải được phép rời cơ sở quản lý tập trung để đến trường tại cộng đồng. Để tránh sự mệt mỏi và phân biệt đối xử, văn bằng hoặc chứng chỉ giáo dục trao cho người chưa thành niên trong thời gian ở cơ sở quản lý tập trung không nên chỉ ra dưới bất kỳ hình thức nào việc các em đã bị đưa vào cơ sở quản lý tập trung.
- Tất cả người chưa thành niên cần có quyền được đào tạo nghề về những ngành nghề có khả năng chuẩn bị cho các em công ăn việc làm trong tương lai. Trong chừng mực có thể, người chưa thành niên cần có khả năng lựa chọn loại hình đào tạo nghề cho mình.
- Cần lựa chọn và thiết kế các loại hình công việc mà người chưa thành niên thực hiện để trang bị cho các em những kinh nghiệm làm việc thích hợp, chứ không chỉ đơn thuần vì lợi nhuận của cơ sở tập trung. Tất cả người chưa thành niên tham gia làm việc đều có quyền được trả công,

Liên lạc với gia đình và cộng đồng

- Công ước Quyền trẻ em quy định rằng người chưa thành niên bị tước tự do có quyền được giữ liên hệ với gia đình mình thông qua thư từ hay thăm viếng, theo nguyên tắc là mỗi tuần một lần
- Tăng cường việc thăm nom của gia đình, nhóm thanh niên, những cơ quan hỗ trợ và thành viên của cộng đồng
- Cho phép người chưa thành niên rời khỏi cơ sở tập trung để về thăm nhà hoặc đi học văn hóa, học nghề, hay vì những lý do quan trọng khác

Kỷ luật và việc dùng vũ lực

- Nghiêm cấm dùng còng tay, xích hoặc vũ lực vì đây bị coi là hình thức trừng phạt
- Cấm cán bộ mang theo vũ khí vào nơi giam giữ người chưa thành niên
- Những biện pháp kỷ luật mang tính tàn bạo, vô nhân đạo bị nghiêm cấm, ví dụ như đánh đập, trừng phạt thân thể, giam vào phòng tối, giam giữ cách ly, giảm khẩu phần ăn, hạn chế hoặc không cho tiếp xúc với gia đình, bắt lao động

Thanh tra và các cán bộ

- Tiến hành thanh tra không báo trước thường xuyên
- Thủ tục khiếu nại thân thiện với trẻ em
- Cán bộ phải được đào tạo bài bản, gồm cả giáo viên, giảng viên dạy nghề, cán bộ xã hội

LUẬT PHÁP VÀ CHÍNH SÁCH QUỐC GIA

Người chưa thành niên trong trường giáo dưỡng

- 4 trường giáo dưỡng do Bộ cảnh sát quản lý, một số trường do tỉnh/thành phố thành lập
- Mục đích là để giáo dục và phục hồi cho người chưa thành niên, không nhằm mục đích trừng phạt
- Những điều kiện như vệ sinh, ăn uống, vui chơi giải trí đều đạt tiêu chuẩn tốt
- Cung cấp chăm sóc chữa trị y tế, trong đó có kiểm tra sức khỏe thường xuyên

Trường giáo dưỡng

- Chương trình giáo dục theo chương trình bình thường, trong đó có giáo dục công dân
- Giáo dục dạy nghề, như nghề may, máy tính, cơ khí
- Người chưa thành niên được gia đình thăm thường xuyên
- Những em có tiến bộ được tham gia vào các hoạt động giao lưu văn hóa, thể thao, ...trong cộng đồng

Những điểm còn tồn tại

- Duy trì chất lượng giáo dục và dạy nghề là một thách thức lớn
- Giáo dục dạy nghề chỉ đào tạo những nghề đơn giản không đáp ứng được nhu cầu của thị trường
- Trẻ em bị bắt buộc xét nghiệm, và không được thông báo về kết quả xét nghiệm.
- Thuốc điều trị cai nghiện ma túy còn hạn chế
- Nhiều em không có người thân đến thăm do xa hoặc những lý do khác. Những cuộc viếng thăm bị kiểm soát

Người chưa thành niên chấp hành hình phạt tù

- Người chưa thành niên chỉ nên bị giam giữ trong tình hình an ninh thấp
- Khuyến khích gia đình đến thăm các em
- Những nhu cầu ăn ở, chăm sóc đã được luật pháp quy định. Khẩu phần tăng lên đối với người chưa thành niên
- Chăm sóc y tế và kiểm tra sức khỏe định kỳ
- Chương trình học tập tóm tắt, tập trung chủ yếu vào những nội dung chính
- Dạy nghề: nghề mộc, nông nghiệp, chế biến thực phẩm, may mặc

Những tồn tại chính

- Việc dạy văn hoá và dạy nghề trong trường giáo dưỡng đang gặp nhiều khó khăn trong việc bảo đảm chương trình giảng dạy và trong giáo dục hướng nghiệp.
- Các cuộc khảo sát tại nhiều trường giáo dưỡng cho thấy rằng công tác dạy nghề còn phổ biến mang tính giản đơn, các nghề được đào tạo không có nhiều nhu cầu trên thị trường.
- Cơ sở vật chất cho vui chơi giải trí còn nhiều hạn chế
- Nhiều nơi bị quá tải, điều kiện sống không hợp vệ sinh
- Cơ sở vật chất cho chăm sóc y tế còn hạn chế, nguy cơ lây nhiễm HIV/AIDS cao

TÁI HÒA NHẬP NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN SAU KHI RA KHỎI CÁC CƠ SỞ QUẢN LÝ TẬP TRUNG



Tái hòa nhập là gì?

- Quá trình người vi phạm quay trở về cộng đồng, được cộng đồng chấp nhận sau một thời gian ở trong trại giam, trường giáo dưỡng hoặc các cơ sở tập trung khác
- Một quá trình tái hòa nhập toàn diện điển hình bắt đầu từ thời điểm hình phạt được áp dụng, tiếp diễn trong suốt thời gian người chưa thành niên ở tại cơ sở quản lý tập trung và kéo dài trong khoảng thời gian một vài tháng sau khi người chưa thành niên đã trở về nhà.

Những nguyên tắc chính của tái hòa nhập

- **Tái hòa nhập bắt đầu ngay từ trong các cơ sở quản lý tập trung:** tư vấn, điều trị ma túy hoặc nghiện rượu, các chương trình kỹ năng sống, đào tạo nghề và tư vấn việc làm có mục đích phòng ngừa việc phạm pháp bằng cách thay đổi hành vi cá nhân và trang bị tốt hơn cho người chưa thành niên để trở thành công dân tuân thủ pháp luật.
- **Lập kế hoạch cho từng trường hợp cá nhân:**
Không phải người chưa thành niên nào cũng giống nhau và hành vi vi phạm pháp luật của họ có thể chịu tác động của rất nhiều yếu tố có quan hệ qua lại với nhau. Vì vậy, một giải pháp sẽ không có hiệu quả đối với tất cả người chưa thành niên. Người chưa thành niên cần được đánh giá ngay sau khi được tiếp nhận vào cơ sở quản lý tập trung nhằm xác định cách thức đối xử/điều trị và các nhu cầu dịch vụ riêng.

Những nguyên tắc chính của tái hòa nhập

- **Sự tiếp nối các dịch vụ:** Để việc tái hòa nhập thành công, người chưa thành niên cần được trợ giúp ở từng giai đoạn của quá trình chuyển tiếp từ cơ sở quản lý tập trung về gia đình.
- **Hợp tác liên ngành:** Việc tạo lập tập hợp các dịch vụ liên tục, không bị ngắt quãng này đòi hỏi phải có sự phối hợp chặt chẽ giữa các viên chức của cơ sở quản lý tập trung, các nhân viên xã hội, chính quyền địa phương, các tổ chức quần chúng, nhà trường và các nhà cung cấp dịch vụ dựa vào cộng đồng để làm việc cùng nhau. Thêm vào đó, phải có cơ quan đầu mối rõ ràng, với các cán bộ xã hội chịu trách nhiệm xây dựng và đảm bảo việc thực hiện kế hoạch tái hòa nhập.

Các văn kiện quốc tế

- Tất cả những người chưa thành niên cần được hưởng những dịch vụ được hình thành để giúp các em trở về với cộng đồng, với gia đình, được học hành và có công ăn việc làm sau khi được trả tự do. Các thủ tục, bao gồm trả tự do sớm và những khoá đặc biệt cần được xây dựng cho mục đích này.
- Các Quốc gia cần có những cố gắng cung cấp các cơ sở bán tập trung, chẳng hạn như các “cơ sở trung chuyển”, cơ sở giáo dục, những trung tâm đào tạo ban ngày và các cơ sở phù hợp khác có thể giúp đỡ người chưa thành niên trong quá trình tái hoà nhập thích hợp vào xã hội.

Các văn kiện quốc tế

- Sau khi người chưa thành niên được trả tự do, các nhà chức trách có liên quan cần cung cấp và đảm bảo các dịch vụ để giúp đỡ người chưa thành niên trong việc tái lập cuộc sống trong xã hội và để hạn chế các định kiến đối với người chưa thành niên. Đại diện các cơ quan cung cấp các dịch vụ đó cần được tham khảo và được tiếp xúc với người chưa thành niên khi còn đang ở các cơ sở tập trung nhằm giúp đỡ các em trở về với cộng đồng.
- Những dịch vụ này cần đảm bảo tới mức có thể tạo cho người chưa thành niên này có được nơi ăn ở, làm việc, ăn mặc thích hợp và có đủ các điều kiện để nuôi sống bản thân mình.

Thách thức đối với tái hòa nhập

- Người chưa thành niên có thể gặp phải nhiều thách thức khi chuyển từ môi trường cơ sở quản lý tập trung có kỷ luật cao về với cộng đồng
- Môi trường trong các cơ sở quản lý tập trung không chuẩn bị cho người chưa thành niên tinh thần tự lập, tự giác và kỷ luật cho cuộc sống cộng đồng sau này
- Nếu người chưa thành niên bị giam giữ quá lâu, các em sẽ cảm thấy bị cô lập và mang nặng mặc cảm bị đi tù, do đó làm giảm sự tiếp xúc của các em với gia đình và cộng đồng

Những trở ngại trong việc tái hòa nhập

- Thiếu các cơ hội học hành hoặ gặp khó khăn trong việc tái hòa nhập vào các trường học bình thường
- Thiếu các lựa chọn về chỗ ở
- Học vấn và tay nghề hạn chế
- Có những vấn đề về lạm dụng chất kích thích và sức khỏe tâm thần chưa được giải quyết một cách đầy đủ trong thời gian trong các cơ sở quản lý tập trung
- Các vấn đề sức khỏe tâm thần

Những trở ngại trong việc tái hòa nhập

- Thiếu hỗ trợ của gia đình, cộng đồng, và các tấm gương để noi theo
- Bị các thành viên trong cộng đồng hoặc các chủ lao động tiềm năng không tin cậy, phân biệt đối xử
- Quay về với chính môi trường gia đình không lành mạnh và/hoặc với các bạn đồng đẳng xấu;
- Thiếu liên hệ với gia đình do nhiều năm sống xa gia đình hoặc bị gia đình và bạn bè xa lánh;
- Thiếu kỹ năng sống, kỹ năng giải quyết vấn đề và các kỹ năng hoà nhập xã hội

LUẬT PHÁP VÀ CHÍNH SÁCH VỀ TÁI HÒA NHẬP

Những quy định quan trọng

- Luật Bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em quy định rằng trẻ em vi phạm pháp luật đã bị xử lý bằng biện pháp hành chính, hình sự cách ly khỏi cộng đồng trong một thời gian nhất định, khi trở về gia đình được Ủy ban nhân dân cấp xã phối hợp với cơ quan, tổ chức hữu quan tạo điều kiện, giúp đỡ tiếp tục học văn hoá, học nghề và hỗ trợ tìm việc làm (Điều 58).
- Điều 308 Bộ luật Tố tụng hình sự quy định rằng đối với người chưa thành niên đã chấp hành xong hình phạt tù, Ban giám thị trại giam phải phối hợp với chính quyền và tổ chức xã hội ở xã, phường, thị trấn để giúp người đó trở về sống bình thường trong xã hội.

Những quy định quan trọng

- Pháp lệnh thi hành án phạt tù (Điều 33) và Nghị định số 52/2001/NĐ-CP hướng dẫn thi hành biện pháp đưa vào trường giáo dưỡng (các điều 28, 29, 31) quy định rằng khi người chưa thành niên hết thời hạn chấp hành hình phạt tại trại giam hoặc thời hạn ở trường giáo dưỡng, thì trại giam, trường giáo dưỡng có trách nhiệm phối hợp với các tổ chức xã hội giúp đỡ người chưa thành niên chuyển đổi trở về với cuộc sống bình thường.
- Pháp luật cũng quy định trách nhiệm của Ủy ban nhân dân địa phương, các tổ chức xã hội và thành viên gia đình và trường học trong việc hỗ trợ người chưa thành niên tái hoà nhập.

Chuẩn bị tái hoà nhập ngay từ khi còn ở trong cơ sở quản lý tập trung

- **Các chương trình giáo dục:** Ở các trường giáo dưỡng, việc dạy văn hoá và giáo dục phổ cập cho học sinh luôn được ưu tiên hàng đầu và do đó được quan tâm hết sức. Hiện nay còn gặp nhiều khó khăn trong công tác tổ chức thi và phát chứng chỉ. Trong các trại giam, việc học văn hóa không theo chương trình học bình thường.
- **Một số trường giáo dưỡng đã tổ chức học nghề** như: máy tính, may, cơ khí, hàn, và xây dựng. Một số trường chỉ dạy những nghề lao động giản đơn, không phù hợp với nhu cầu của thị trường lao động như bóc hạt điều, gấp áo mưa. Trong các trại giam đào tạo nghề chủ yếu là lao động chân tay

Chuẩn bị tái hoà nhập ngay từ khi còn ở trong cơ sở quản lý tập trung

- **Các trung tâm tham vấn:** Trường giáo dưỡng số 2 đã thành lập một trung tâm tham vấn với tham vấn nhóm và tham vấn cá nhân. Trước khi ra khỏi trường giáo dưỡng, các em được tư vấn về việc lập và tiến hành các chiến lược trong tương lai.
- **Liên hệ và phối hợp với gia đình:** khuyến khích các chuyến thăm thường xuyên của gia đình
- **Phối hợp với chính quyền địa phương:** Nhà trường còn gửi thông tin cho cảnh sát xã, phường, thị trấn và Ủy ban nhân dân. Sau đó, các cơ quan này sẽ báo cáo định kỳ với nhà trường về những sự tiến bộ của các em. Nhưng trên thực tế, nhà trường không nắm rõ nhiều thông tin của các em. Nhiều em sau khi ra khỏi trại giam đã không hề liên hệ với chính quyền địa phương

Tái hòa nhập sau giam giữ

- **Mô hình câu lạc bộ Ông-bà-cháu**
- **Mô hình giáo dục trẻ em chưa ngoan, vi phạm pháp luật**
- **Mô hình tái hòa nhập trẻ em làm trái pháp luật ở địa bàn dân cư**
- **Mô hình giáo dục viên đồng đẳng**
- **Mô hình bạn giúp bạn trên cơ sở tình nguyện**

Quản lý vụ việc và lập kế hoạch thả tự do của cơ sở quản lý tập trung

- Kế hoạch phục hồi và tái hòa nhập được xây dựng ngay từ khi mỗi em vào trường giáo dưỡng
- Người chưa thành niên được tiếp xúc với một số chương trình để giải quyết những vấn đề cá nhân của mình như: giáo dục, dạy nghề, giải quyết các vấn đề hành vi và kỹ năng sống, nghiện ma túy và sử dụng rượu, kỹ năng tìm kiếm việc làm
- Các cơ quan ở địa phương, các tổ chức xã hội, đoàn thanh niên làm việc với các cơ sở quản lý tập trung để hỗ trợ và liên lạc khi cần thiết.

Duy trì sự liên hệ với gia đình

- Tăng cường hỗ trợ từ gia đình có thể giúp người chưa thành niên tái hòa nhập thành công hơn
- khuyến khích việc thăm nom thường xuyên của gia đình người chưa thành niên. Đôi khi điều này đòi hỏi chính các nhà chức trách của cơ sở tập trung đề xuất việc tái lập mối liên hệ với các thành viên gia đình người chưa thành niên và động viên các bậc cha mẹ tham gia vào việc quyết định chế độ đối xử mà con em các em đang nhận được ở cơ sở quản lý tập trung.
- “Phòng dành riêng cho các cuộc viếng thăm gia đình” trong khuôn viên các cơ sở tập trung cho phép người chưa thành niên gặp gỡ gia đình trong 2-3 ngày

Việc thăm hỏi của bạn bè và những người tình nguyện

- Thời kỳ niên thiếu là khoảng thời gian quan trọng đối với người chưa thành niên để phát triển các kỹ năng xã hội và học hỏi làm thế nào để giao thiệp với những người khác theo cách chín chắn và lễ phép, do đó phải tăng cường sự liên hệ càng nhiều càng tốt với các thành viên khác của cộng đồng.
- Các chương trình thăm hỏi của những người tình nguyện
- Các sự kiện văn hóa, xã hội hoặc thể thao có thể được sử dụng để tạo cho người chưa thành niên cơ hội giao lưu với những ảnh hưởng tích cực của người lớn và bạn bè đồng lứa
- Chính quyền địa phương, các cơ quan và tổ chức sẽ trợ giúp người chưa thành niên sau khi các em được tự do cần được khuyến khích đến thăm các cơ sở quản lý tập trung để xây dựng mối quan hệ với người chưa thành niên

Các chương trình Cho phép tự do tạm thời

- Một phương pháp khác được sử dụng để giúp người chưa thành niên tái hòa nhập vào cộng đồng dễ dàng hơn là cho phép các em về thăm nhà hoặc tạm thời rời cơ sở quản lý tập trung ra ngoài. Điều đó cho phép người chưa thành niên duy trì mối liên hệ với gia đình mình và cũng tạo điều kiện cho sự chuyển tiếp dần dần từ cuộc sống ở cơ sở quản lý tập trung sang cuộc sống cộng đồng.
- Chế độ ưu đãi được tạm thời rời khỏi cơ sở quản lý tập trung có thể được dành cho người chưa thành niên trong suốt thời gian các em chấp hành ở cơ sở quản lý tập trung hoặc chúng có thể được sử dụng như một phần của chương trình tiền phóng thích.
- Chương trình này có thể bao gồm các cuộc dã ngoại theo nhóm nhỏ, có giám sát, để tham gia các hoạt động thể thao hoặc văn hóa với các nhân viên của cơ sở quản lý tập trung, hoặc việc tạm rời khỏi cơ sở quản lý tập trung có thể áp dụng cho từng người để cho phép các em về thăm gia đình, đi học hoặc tham gia vào các lớp đào tạo nghề hoặc các cơ hội tìm kiếm việc làm ngoài cơ sở tập trung.

Lễ tha thứ và trả tự do

- Các cơ sở quản lý tập trung tổ chức các buổi lễ dành cho người chưa thành niên trước khi các em được trả tự do để giúp các em được các thành viên gia đình và cộng đồng mình chấp nhận trở lại.
- Những buổi lễ "tốt nghiệp" này được tổ chức cho từng nhóm người chưa thành niên ngay trước khi các em rời cơ sở tập trung. Các thành viên trong gia đình người chưa thành niên, các nhà chức trách địa phương và những người cao tuổi của cộng đồng được mời đến cơ sở tập trung để tham gia vào buổi lễ.
- Buổi lễ báo hiệu cho cả người chưa thành niên và cộng đồng rằng người chưa thành niên đã trả xong món nợ của mình đối với xã hội và đang được tiếp nhận trở lại với cộng đồng.

Các Cơ sở Trung chuyển hay Chuyển tiếp

- Những người chưa thành niên sắp được ra tù được chuyển sang sống theo nhóm có giám sát trong một thời hạn nhất định (thường từ ba đến sáu tháng) tại một cơ sở.
- Những cơ sở trung chuyển này cố gắng mô phỏng càng giống môi trường sống bình thường ở nhà càng tốt và thường được đặt ở các khu dân cư bình thường.
- Người chưa thành niên ở cơ sở trung chuyển được giám sát bởi đội ngũ nhân viên có đào tạo và phải tuân thủ các quy tắc và giờ giấc chặt chẽ, nhưng hàng ngày được phép đi ra ngoài cộng đồng.
- Đội ngũ nhân viên triển khai các dịch vụ chuyển tiếp để giúp người chưa thành niên thích nghi với cuộc sống độc lập và tái định hướng về cộng đồng. (xem các mô hình của Mông cổ à Phi líp pin)

Các chương trình chăm sóc tiếp theo và chuyển tiếp

- Giai đoạn ngay sau khi mới được trả tự do là giai đoạn nguy cơ cao nhất đối với người chưa thành niên,
- Vì vậy, phần lớn các chương trình tái hoà nhập xác định mục tiêu là phải bảo đảm quá trình chuyển tiếp càng “liền mạch” càng tốt từ cơ sở tập trung về cộng đồng,
- Chìa khoá cho vấn đề này là có một cá nhân (người phụ trách vụ việc) đóng vai trò là cầu nối giữa cơ sở tập trung và cộng đồng để phối hợp quá trình chuyển tiếp.
- Người phụ trách vụ việc cũng được chỉ định vài tuần trước khi người chưa thành niên được trả tự do, và liên hệ với các thành viên gia đình của người chưa thành niên, các nhà chức trách địa phương, nhà trường, v.v. để thu xếp các dịch vụ, điều kiện và sự trợ giúp cần thiết sẵn sàng ngay khi người chưa thành niên rời cơ sở tập trung.

Quản lý vụ việc sau chăm sóc

- Cán bộ quản lý vụ việc xây dựng một kế hoạch và chịu trách nhiệm điều phối việc cung cấp dịch vụ cho người chưa thành niên, xác định và kêu gọi hỗ trợ từ các cơ quan tổ chức khác nhau tại cộng đồng
- Nhiều tổ chức tham gia nhưng cán bộ quản lý vụ việc là người tham gia chính và điều phối chính
- Ngăn chặn tái phạm dựa trên hỗ trợ và dịch vụ từ phía cán bộ xã hội chứ không phải từ sự giám sát của cảnh sát

Điểm mạnh

- Người chưa thành niên khi ở trong các cơ sở quản lý tập trung đã được dạy văn hoá và được dạy nghề để hỗ trợ cho quá trình tái hoà nhập của các em sau khi được trả tự do.
- Một số trường giáo dưỡng đã bắt đầu tổ chức việc tham vấn trước khi trả tự do cho người chưa thành niên.
- Chính quyền địa phương thường được thông báo trước về việc trả tự do của người chưa thành niên để có những sự thu xếp cần thiết.

Điểm mạnh

- Các Ủy ban nhân dân địa phương và các tổ chức xã hội hỗ trợ và giúp đỡ người chưa thành niên tái hoà nhập.
- Nhiều chương trình và hoạt động mang tính sáng tạo tại cộng đồng có thể được áp dụng để hỗ trợ người chưa thành niên tái hoà nhập, chẳng hạn như các câu lạc bộ cảm thông, các mô hình kèm cặp, làm gương.

Thách thức

- Các chương trình dạy nghề trong các cơ sở quản lý tập trung không phải lúc nào cũng trang bị cho người chưa thành niên các kỹ năng thích hợp với thị trường lao động ở địa phương.
- Đôi khi người chưa thành niên gặp khó khăn trong việc nhập học vào các trường học thông thường sau khi được trả tự do.
- Việc lập kế hoạch trước khi trả tự do của người chưa thành niên và nhân viên cơ sở quản lý tập trung rất hạn chế.
- Mặc dù chính quyền địa phương được thông báo trước về việc trả tự do của người chưa thành niên, cơ sở tập trung và chính quyền địa phương thường không tiếp tục trao đổi hoặc có kế hoạch phối hợp trước khi trả tự do cho người chưa thành niên.

Thách thức

- Khi trả tự do, người chưa thành niên không được đánh giá một cách toàn diện về tâm lý và không có hệ thống quản lý vụ việc chính thức để bảo đảm rằng người chưa thành niên và gia đình các em sẽ được hỗ trợ tâm lý, xã hội cần thiết để tái hoà nhập thành công.
- Những sự hỗ trợ thực tế của chính quyền địa phương và các tổ chức xã hội dành cho người chưa thành niên rất hạn chế do thiếu nguồn lực, thiếu phối hợp và các kỹ năng mang tính kỹ thuật. Đại diện của các tổ chức xã hội không được đào tạo chuyên môn cần thiết và thiếu kỹ năng hỗ trợ người chưa thành niên tái hoà nhập.
- Ở hầu hết các địa phương, không có đủ chương trình để hỗ trợ cho người chưa thành niên tăng cường năng lực cá nhân của mình và giải quyết các hành vi vi phạm, chẳng hạn như các kỹ năng sống, kiểm soát nóng giận, ra quyết định, cai nghiện.